

ACTIVITATEA CULTURAL- DUHOVNICEASCĂ ȘI SOCIAL- MISIONARĂ A EPISCOPULUI VARTOLOMEU STĂNESCU AL RÂMNICULUI

Preot Constantin OLARIU

Puțin cunoscut în perioada comunistă, datorită pensionării sale forțate și stabilirii domiciliului forțat la Mănăstirea Bistrița, ilustrul episcop Vartolomeu Stănescu al Râmnicului a captat în istoriografia recentă atenția unor istorici care i-au recunoscut și afirmat activitatea cultural-misionară și socială desfășurată în cadrul Bisericii Ortodoxe Române și, în special, rolul de „promotor al creștinismului social în România interbelică”. Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, Editura Praxis a publicat volumul „Acti-

vitătea cultural-duhovnicească și social-misionară a episcopului Vartolomeu Stănescu al Râmnicului”, volum ce reunește comunicările simpozionului organizat de Arhiepiscopia Râmnicului și Secretariatul de Stat pentru Culte.

În debutul volumului, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Varsanufie remarca: „Episcopul Vartolomeu Stănescu al Râmnicului, prin activitatea sa excepțională atât în domeniul cultural cât și social-filantropic și misionar, nu poate să nu fie situat în această mare pleiadă a marilor ierarhi ai Eparhiei Olteniei de sub Munte, care au contribuit pe deplin la dezvoltarea culturii naționale și implicit la întărirea conștiinței de neam a românilor.

Astfel, așezarea pe scaunul episcopal, ca locotenent în 1920, apoi ca eparhiot în 1921, a episcopului Vartolomeu Stănescu Băcăuanul a fost providențială pentru Eparhia Râmnicului.

Absolvent al Seminarului și Facultății de Teologie din București, absolvind cursurile de doctor în Sociologie la Sorbona, fără însă a-și susține teza, Vartolomeu Stănescu venea cu o bogată experiență administrativă, dobândită în diferitele funcții pe care le ocupase, dar și cu experiența didactică în calitate de profesor la disciplina Noul Testament, la Facultatea de Teologie din București.

Ierarhul luminat, în calitate de membru al Sfântului Sinod, fusese referent al diverselor acte și comunicate asupra cărora Biserica Ortodoxă Română își exprimase în mod oficial opiniile. Relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici creștine referitoare la problemele doctrinare și canonice impuneau o nouă abordare, întrucât după Primul Război Mondial tot mai multe societăți și asociații ecumenice își manifestau interesul de a iniția noi consfătuiri și dezbateri în legătură cu rolul Bisericii în păstrarea păcii, dar mai ales a condițiilor în care aceasta își putea reface unitatea.

O grijă aparte a purtat ierarhul Vartolomeu celor pe care-i păstorea în Eparhia Râmnicului Nouului Severin. Încă de la numirea sa ca locotenent de episcop, a fost preocupat de îmbunătățirea stării materiale și culturale a preoților și credincioșilor, motiv pentru care a înființat Societatea Renașterea, societate recunoscută de către stat în mai 1923. Prin această societate dădea naștere unui sistem centralizat de misionarism, sistem ce-și avea reprezentanți atât din rândul credincioșilor - la nivelul parohiei, dar și a clerului - în special în structurile de conducere”.

„Opera sa, lipsită încă de notorietatea pe care ar merita-o - subliniază Prof. Dr. George Enache în studiul *Episcopul Vartolomeu Stănescu, promotor al creștinismului social în România interbelică* - reprezintă pentru un specialist în teologie socială sau un istoric al Bisericii Ortodoxe Române o adevărată revelație în contextul

literaturii teologice românești, prin deschiderea pe care o manifestă față de principiile „creștinismului social”, el fiind promotorul și cel mai de seamă reprezentant în România al acestui curent de gândire care-și propusese să regândească principiile modernității prin prisma valorilor creștine”.

Istoricul Prof. Dr. George Enache evidențiază de altfel și „ideile fundamentale din opera episcopului Vartolomeu, idei care, după cum se va vedea, formează un sistem funcțional și dinamic. În perioada studiilor extrem de serioase de la Paris, unde a absolvit dreptul și sociologia, Vartolomeu Stănescu și-a însușit temeinic principiile „creștinismului social”, care cunoștea, la sfârșitul secolului al XIX-lea, o dezvoltare remarcabilă în vestul Europei, deopotrivă în mediul catolic și protestant. Lucrările sale abundă de citarea a numeroși autori de referință care au avut mai mult sau mai puțin, de-a face cu acest curent de gândire, semn al preocupărilor extrem de serioase pe margine a acestui subiect, nefiind vorba în cazul său de o convertire produsă după lectura unei cărți.

Dar aceste lecturi au fost puse în slujba unor căutări personale, iar Vartolomeu Stănescu a avut o capacitate remarcabilă de a asimila și „autohtoniza”, la nivelul realităților românești și al Bisericii Ortodoxe Române, ideile europene, referirea la acestea în operele sale însemnând implicit o asumare și transformare a lor în convingeri personale”.

În studiul *Conceptualizarea teologico-politică a modernității politice în discursul episcopului Vartolomeu Stănescu al Râmnicului*, Dr. Cătălin Raiu de la Universitatea din București, „Vartolomeu Stănescu își dedică mare parte din exprimarea sa publică conturării unei istorii a modernității sociale și politice cu scopul de a sublinia impactul pozitiv al libertății religioase și democrației asupra Ortodoxiei românești. Vrând să conjuge modernizarea cu Ortodoxia, ierarhul prezintă istoria modernității politice prin intermediul istoriei creștinismului european, contrastând starea creștinismului în Vechiul Regim cu oportunitățile, dar și neplăcerile aduse de modernitate. El furnizează o lectură teologico-politică asupra regimurilor politice moderne, încercând să discearnă autenticitatea creștinismului răsăritean în vrafal de doctrine politice, dintre care, fără îndoială, comunismul primește cea mai severă critică din partea ierarhului.

În lectura sa, modernitatea este șansa creștinismului de a împlini faptic porunca evanghelică a separației puterii spirituale de cea terestră, dar pe de altă parte creștinismul a pierdut poziția dominantă de care se bucura în Evul Mediu și se vede nevoit să confrunte secularismul politic și mai ales indiferența religioasă produse de mișcările și doctrinele politice de tip socialist”.

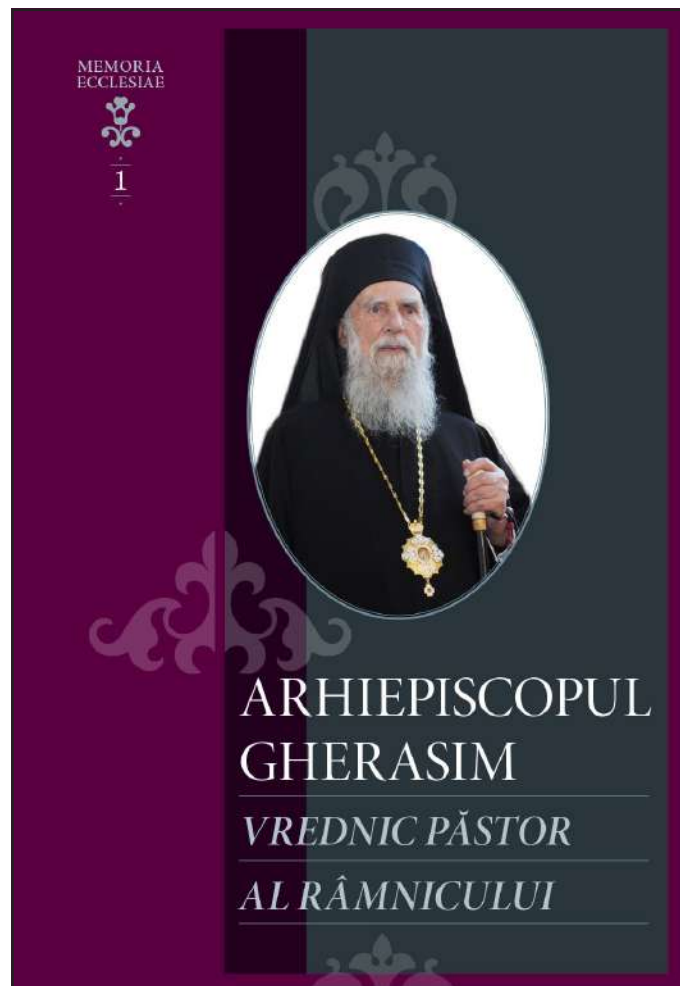
Apărut în condiții grafice deosebite, volumul prilejuiește deopotrivă *Viața și activitatea episcopului Vartolomeu Stănescu până la alegerea în demnitatea de episcop al Râmnicului*, în studiul Pr. Dr. Laurențiu Rădoi, urmate de studiile: Pr. dr. Ștefan Zară, *Școlile teologice din Episcopia Râmnicului Noul-Severin și grija episcopului Vartolomeu Stănescu față de acestea*; Pr. Lect. Univ. Dr. Petre Sperlea, *Implicarea episcopului Vartolomeu Stănescu al Râmnicului Noului Severin în remodelarea clerului eparhial*; Lect. univ. dr. Nicolae Drăgușin, *Episcopul Vartolomeu despre proiectul de lege privind regimul general al cultelor. Noțiunea „dreptului natural la închinare”*; Prof. dr. Sorin Oane, *Este vinovat Vartolomeu Stănescu de desființarea Episcopiei Râmnicului din 1939?*; Pr. Constantin Olariu, *Activitatea episcopului Vartolomeu Stănescu în dialogul interreligios*.

ARHIEPISCOPUL GHERASIM CRISTEA, VREDNIC PĂSTOR AL RÂMNICULUI

La inițiativa Înaltpreasfințitului Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, a apărut la Editura Praxis volumul comemorativ „Arhiepiscopul Gherasim, vrednic păstor al Râmnicului”. Cartea reunește studii și cuvinte omagiale închinare Arhiepiscopului Gherasim Cristea de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, academicieni, oameni de cultură, preoți și diferite personalități care l-au cunoscut și au conlucrat cu vrednicul de pomenire păstor, spre slava lui Dumnezeu și binele Bisericii și a semenilor.

În predoslovie așezată la începutul cărții, Înaltpreasfințitul Părinte Varsanufie îl numește pe predecesorul său în scaunul vlădicesc al Râmnicului drept „un model autentic de ierarh misionar”, amintind că „datoria de a-i pomeni și de a-i face cunoscuți oamenilor, de a-i pune ca modele pentru generațiile viitoare, pe cei ce sunt demni de acest lucru, este tot mai stringentă.

Arhiepiscopul Gherasim a fost un ierarh pe care, cu siguranță, suntem datori să-l pomenim și să-l avem mereu ca exemplu fiecare dintre noi. A ars ca o lumânare pentru eparhia pe care cu vrednicie a slujit-o timp de 39 de ani de când a fost ales, în toamna anului 1975, la cererea Preasfințitului Iosif Gafton, ca Arhiepiscop vicar al Episcopiei Râmnicului și Argeșului. Din acest an, până la trecerea lui la cele veșnice la aproape o sută de ani, s-a străduit să-și închine întreaga lui viață slujirii acestei eparhii. A iubit meleagurile vâlcene și spiritualitatea lor ca nimeni altul. Lucrul acesta este dovedit atât prin cărțile pe care ni le-a lăsat, cât și prin grija pe care a arătat-o față de bisericile, mănăstirile, dar mai ales față de oamenii acestor locuri.

Sinceritatea și firescul relației sale cu Dumnezeu și cu oamenii iradiază din chipul său. A știut ce înseamnă iertarea, mereu preocupându-se să nu supere pe nimeni și, cu siguranță, lucrul acesta i-a adus pacea sufletului, pe care o puteai citi pe fața Înaltpreasfințitei Sale. Mulți l-am cunoscut pe Părintele Arhiepiscop Gherasim ca pe un părinte iertător și iubitor, muștrător doar spre zidire”.

Virtuțile arhiepiscopului Gherasim sunt amintite și de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, numindu-le „florile adunate în timpul vieții: lumina rugăciunii, smerenia postirii, bunătatea inimii milostive și darnice, curăția minții dobândită prin pocăință și propovăduirea dreptei credințe.

Timp de 80 de ani ca monah (1934-2014) și 30 de ani ca arhipăstor al Eparhiei Râmnicului, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Gherasim și-a dedicat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

Ca ierarh a păstorit mai întâi în vreme de dictatură comunistă, plină de restricții și presiuni asupra vieții Bisericii, iar apoi, după anul 1990, dar și în vreme de libertate, cu noi șanse și noi cerințe și provocări ale societății contemporane, marcată deseori de individualism, prozelitism, secularizare, emigrație și alte fenomene noi. Atât într-o perioadă, cât și în alta, venerabilul Arhiepiscop Gherasim a reușit, cu răbdare constantă

și înțelepciune practică, să păstreze și să promoveze dreapta credință, cultura și spiritualitatea românească în eparhia încredințată spre păstorire.

De numele Înaltpreasfințitului Părinte Gherasim se leagă, în mod deosebit, grija față de monumentele bisericesti din Arhiepiscopia Râmnicului pentru care a inițiat ample lucrări de consolidare și restaurare.

Înzestrat cu un spirit practic deosebit, ierarhul eparhial Gherasim al Râmnicului s-a ostenit mult pentru consolidarea și restaurarea așezămintelor de cult care fac prestigiul acestei zone: mănăstirile Cozia, Turnu, Stănișoara, Hurezi, Bistrița, Dintr-un Lemn, Brâncoveni, Surpatele; schiturile Ostrov, Cornet, Iezer și multe altele.

De asemenea, în timpul păstoririi sale au fost construite unele biserici noi, mai multe case parohiale, Centrul cultural-religios Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, Așezământul pastoral-cultural Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica și a fost înființată o cantină socială la Centrul Eparhial.

Căutător încă din lumea aceasta a frumuseții veșnice înalte din Împărăția Cerurilor, Înaltpreasfințitul Părinte Gherasim, cinstitor al vrednicului Domnitor Matei Basarab care a trecut la Domnul tot într-o zi de 9 aprilie (1654), a iubit în mod deosebit Mănăstirea Arnota,

ctitorie și necropolă domnească a marelui voievod, neîntrecut ctitor de biserici (peste 50).

Astfel, din dragoste față de această străveche vatră de spiritualitate și cultură românească, cu fidelitate pentru istorie și grijă pentru înnoirea frumuseții Casei lui Dumnezeu, harnicul Arhiepiscop Gherasim a restaurat și a împodobit această mănăstire, ctitorind aici o nouă biserică: Paraclisul Sfântul Ilie Tezviteanul, pregătit deja pentru sfințire, precum și noi clădiri pentru chiliile micilor și ale pelerinilor.

Părintele Arhiepiscop Gherasim al Râmnicului a rămas în memoria noastră ca fiind un arhipăstor misionar și harnic, apărător înțelept al tradiției ortodoxe românești și al monumentelor istorice bisericesti”.

Într-un fel sau altul, cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel anticipează ideile majore ce vor creiona, în relatări diferite, chipul ierarhului ce urma să împlinească venerabila vârstă de 100 de ani. Aspectele biografice, comemorările unor fapte ce au marcat pe deplin Biserica Ortodoxă Română, inserate de mărturii ale unor experiențe aparte trăite de autorii studiilor, oferă volumului un caracter aparte, reclădind, întocmai unui vitraliu, nu doar chipul blând al ierarhului ce a refuzat, oarecum, bătrânețea, ci și un secol de istorie bisericască, pe care a parcurs-o între anii 1914-2014.